

Aspecte importante privind rechiziția prevazută prin decretul prezidențial de instituire a stării de urgență

Una dintre măsurile de primă urgență cu aplicabilitate directă ce au fost prevăzute prin Decretul Președintelui României privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, publicat în Monitorul Oficial în data de 16 martie 2020 este rechiziția unităților de producție materiale și echipamente necesare combaterii epidemiei COVID-19.

Vom face o trecere în revistă succintă a celor mai importante aspecte în legătură cu măsura rechiziției. Vom arăta astfel ca **proprietarii sau deținătorii legali** ai unor bunuri ce pot fi incluse în categoriile enumerate în Decretul Președintelui României pot fi obligați în baza unui **ordin de predare** să predea cu caracter temporar bunurile rechiziționate prevăzute în ordinul autorităților competente. Predarea bunurilor rechiziționate trebuie făcută pe baza de **proces-verbal de predare**. Persoanele ale căror bunuri au fost rechiziționate au dreptul la **despagubiri** și, dacă este cazul, la **restituirea** bunurilor rechiziționate, ambele în funcție de anumite particularități.

Măsura rechiziției luată cu privire la anumite bunuri ce fac parte din categoria enumerată în Decretul Prezidențial nu poate fi contestată *per se* de către persoanele vizate care nu sunt de acord cu această măsură, însă pot fi formulate **contestații** față de modul de realizare al despăgubirii sau dacă rechiziția privește bunuri sau servicii expres exceptate de lege, cu respectarea termenelor legale prevăzute pentru formularea contestației. Nerespectarea anumitor obligații ce revin persoanelor ale căror bunuri au fost rechiziționate poate constitui inclusiv **infrațiune** dacă sunt îndeplinite condițiile legale, ce va fi sancționată potrivit legii.

1. **Obiectul rechiziției**

Potrivit Legii nr. 132/1997, rechiziția de bunuri și prestarile de servicii sunt măsuri cu caracter **excepțional** prin care autoritățile publice obligă operatori economici, instituții publice sau alte persoane juridice/fizice să cedeze **temporar** unele bunuri **mobile sau imobile** pe care le au în posesie sau folosință la data cererii, **în schimbul unei despăgubiri**. Persoanele vizate de rechiziție pot fi atât proprietarii bunurilor, cât și deținătorii legali (persoane care dețin un bun în mod legal în baza unui alt titlu decât un titlu de proprietate) ai respectivelor bunuri.

Bunurile consumptibile și cele perisabile pot fi rechiziționate definitiv, cu plata unor despăgubiri. Cetațenii apti de muncă pot fi chemați pe durata stării de urgență pentru prestări de servicii în interes public, constând în efectuarea unor lucrări sau desfășurarea unor activități care să servească la ameliorarea situației actuale.

Potrivit Decretului prezidențial adoptat pe 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, rechiziția, ca măsură de primă urgență cu aplicabilitate directă în Domeniul Economic, poate viza următoarele:

i. stocuri, capacități de producție și distribuție, echipamente de protecție, dezinfectanți și medicamente utilizate/utilizabile în tratarea COVID-19;

ii. chemarea persoanelor fizice pentru prestări de servicii în interes public în scopul rezolvării problemelor materiale de orice natură și asigurarea forței de muncă.

Cu toate acestea, Decretul prezidențial care instituie actuala stare de urgență este valabil 30 de zile, urmând ca după cele 30 de zile să poată fi emis, în funcție de situația existentă, un nou Decret prezidențial ce poate largi obiectul rechiziției la oricare din elementele prevăzute la art. 5 din Legea nr. 132/1997 (spre exemplu, rechiziționarea anumitor imobile pentru a le oferi destinația de spații de carantină sau rechiziționarea de combustibili).

2. Procedura rechiziției

a) Rechiziționarea de bunuri

Bunurile se rechiziționează numai în baza **ordinului de predare** emis de autoritățile militare. Ordinul trebuie să cuprindă obligatoriu: **(i)** denumirea autorității militare emitente și a unității beneficiare; **(ii)** temeiul legal al rechiziției; **(iii)** datele de identificare a bunurilor, proprietarului/deținătorului; **(iv)** mențiuni despre locul și termenul predării bunurilor.

Este foarte important să se verifice existența tuturor elementelor amintite pentru a stabili legalitatea ordinului de predare. Rechiziționarea nu poate fi realizată în lipsa elementelor amintite, respectiv în baza unui ordin de predare incomplet.

Odată cu predarea bunurilor rechiziționate către autorități, **va fi încheiat un proces-verbal** în care vor fi înscrise, pe lângă datele de identificare menționate în ordinul de predare, starea și valoarea bunurilor la data rechiziției.

În plus, trebuie amintit că art. 5 alin. (6) din Legea nr. 132/1997 prevede că nimeni nu poate fi obligat să dea un bun, dacă în momentul cererii nu îl are în posesie sau în folosința legală. De asemenea, art. 30 din Legea nr. 132/1997 enumerează categoriile de bunuri ce nu pot fi supuse rechiziției.

Proprietarii bunurilor rechiziționate au dreptul la **despagubiri diferențiate**, după cum bunurile sunt consumptibile sau neconsumptibile. Pentru bunurile consumptibile despagubirea va fi egală cu prețul pieței la momentul preluării, iar pentru cele neconsumptibile despagubirea poate consta în chirie, diferența de valoare atunci când bunul este restituit cu degradări sau prin acordarea unui bun similar/plată contravalorii atunci când bunul nu mai poate fi restituit.

Sumele de bani pentru bunurile rechiziționate vor fi primite de către cei cărora le-au fost rechiziționate bunurile la momentul lichidării proceselor-verbale de rechiziție, lichidare care se face la momentul și prin modalitățile de plată stabilite prin Hotărâre a Guvernului.

Neprezentarea procesului-verbal de rechiziție la lichidare, în termen de 3 ani de la publicarea în Monitorul Oficial al României a datei începerii plății, **are ca urmare pierderea dreptului la despagubiri**, pentru bunurile rechiziționate.

b) Prestarea de servicii în interes public

Pot fi chemate pentru prestări de servicii în interes public persoanele apte de muncă, cu vârsta cuprinsă între 16-60 de ani în cazul bărbaților, respectiv 16-55 de ani în cazul femeilor. Specialiști precum: medici, ingineri, subingineri, tehnicieni, economiști, farmaciști, asistenți medicali etc., pot fi chemați să presteze servicii în specialitățile lor și peste limita maximă de vârstă amintită anterior, dar nu mai mult de 65 de ani în cazul bărbaților și de 60 de ani în cazul femeilor. Peste aceste limite, persoanele pot fi chemate numai la cererea lor. În plus, art. 31 din Legea nr. 132/1997 prevede categoriile de persoane scutite de la prestarea de servicii în interes public.

Înștiințarea persoanelor fizice chemate să presteze servicii în interes public se face **prin ordin de chemare individual sau colectiv** care va cuprinde: **(i)** denumirea autorității emitente și a unității beneficiare; **(ii)** temeiul legal al chemării; **(iv)** numele, prenumele și domiciliul persoanei chemate; **(iv)** termenul și locul unde trebuie să se prezinte.

Pentru salariați, ordinul va fi expediat la locul de muncă al acestora și se va preda celui chemat la prestarea serviciilor publice prin grija conducătorului sau nemijlocit de la locul de angajare. În cazul celorlalte persoane, ordinul de chemare va fi transmis de către autoritățile administrației publice locale prin unitatea de poliție pe raza căreia persoana își are domiciliul sau reședința.

3. Restituirea bunurilor și posibilitatea formularii contestațiilor

Perioada de timp pe care bunurile vor fi rechiziționate diferă, conform Normelor Metodologice aferente Legii 132/1997, după cum urmează: **(i) definitiv**, în cazul bunurilor consumabile; **(ii) limitat**, caz în care în procesul-verbal de predare-preluare a bunurilor rechiziționate va trebui indicată perioada; **(iii) până la încetarea stării care a determinat rechiziția**, caz în care nu va fi trecut niciun termen în procesul-verbal de predare-preluare a bunurilor rechiziționate. Bunurile rechiziționate se restituie pe baza de **proces-verbal de restituire** la împlinirea termenelor sau la încetarea cauzelor care au determinat rechiziția.

Conform art. 29 din Legea nr. 132/1997, **pot fi introduse contestații** privind prețurile practicate, valoarea de despăgubire a bunurilor rechiziționate înscrise în documentele oficiale și modul de achitare a acestora. Contestațiile se adresează comisiei mixte de rechiziții, în cel mult 90 de zile de la data încheierii procesului-verbal de restituire, iar hotărârile comisiei mixte pot fi contestate în cel mult 90 de zile la Comisia Centrală de Rechiziții.

Hotărârea Comisiei Centrale de Rechiziții **poate fi atacată în justiție**, în cel mult 30 de zile de la primirea acesteia. Termenul de 30 de zile este calificat drept termen de decădere.

Așadar, există o serie de remedii împotriva modului de implementare a acestei măsuri pe care cei care se consideră nedreptațiți le pot exercita, iar eventuale abuzuri ale autorităților pot fi cenzurate de către instanțele de judecată, însă trebuie reținut că nu poate fi contestată măsura rechiziției în sine, decât dacă se referă la bunuri sau la prestări de servicii expres exceptate de lege de la aceasta măsură.

4. Sancțiuni

În contextul stării de urgență, conform art. 33 – 34 din Legea nr. 132/1997, nerespectarea anumitor obligații ce persoanelor ale căror bunuri au fost rechiziționate pot constitui **infrațiuni**, precum necomunicarea, la cererea și la termenul solicitat de autoritățile administrației publice, a datelor de evidență privind bunurile rechiziționabile, precum și a schimbărilor survenite în evidența acestora.

5. Concluzie

În contextul actual măsuri precum rechiziția se pot dovedi că fiind necesare pentru depășirea momentului dificil pe care inclusiv România îl traversează cauzat de apariția și propagarea virusului COVID-19, însă în același timp trebuie ca măsurile luate să fie unele proporționale, care să aibă în vedere și interesul privat al celor vizați și oferirea unor despăgubiri care să acopere prejudiciul creat prin rechiziționare. În eventualitatea nerespectării cerințelor legale de către autorități, Legea nr.

132/1997 ofera remedii pentru protejare drepturilor și intereselor particularilor și pentru evitarea abuzurilor.